

Högskolan Kristianstad
291 88 Kristianstad
044-20 30 00
www.hkr.se

Examensarbete
Grundnivå, 15 högskolepoäng
Förskolläraryrket

Förskollärares syn på det sociala mötets betydelse i förskolan

Författare

Marina Fransson
Caroline Persson

Handledare

Marie-Louise Hjort

Examinator

Charlotte Tullgren

Abstract

Syftet är att skapa en förståelse för hur förskollärare ser på det sociala mötets förutsättningar och betydelse i förskolan. En kvalitativ studie har gjorts med intervjuer som metod. Intervjuerna gjordes med förskollärare verksamma i förskolan med åldern 1-6 år. Resultatet i studie visar på förskollärares liknande uppfattningar om mötets potentialer och den påverkan barngruppens storlek har på detta möte. Enligt förskollärarna påverkas mötet av antalet barn inskrivna på förskolan men det är ändå förskollärarnas förhållningssätt som är viktigast. De diskuterar samhällets ingång i en multimodal era och att resultatet av detta visar på betydelsen i det dagliga mötet för barns sociala utveckling. Personalgruppen och dess sammansättning är en påverkansfaktor i processen att utveckla givande möten.

Nyckelord: Barn, relationellt möte, barngruppens storlek

INNEHÅLL

Innehåll

Förord	5
1. Inledning och bakgrund.....	7
1.2 Syfte och frågeställningar.....	8
2. Forskning och litteraturbakgrund	9
2.1 Att mötas i förskolan	9
2.3 Mötet i relation till verksamhetens innehåll	12
2.4 Interaktionella övergångar.....	12
3 Teoretisk bakgrund.....	14
3.1 Dialogfilosofi	14
4. Metod	16
4.1 Kvalitativ forskningsmetod	16
4.2 Genomförande	17
4.3 Intervjuer	18
4.4 Urval.....	18
4.5 Beskrivning av urvalsgrupp	19
4.6 Etiskt övervägande	19
4.7 Trovärdighet, noggrannhet och generaliserbarhet.....	20
5. Resultat & Analys	21
5.1 Sammanfattande analys.....	25
6. Diskussion	27
6.1 Metod diskussion.....	27
6.2 Resultatdiskussion.....	27
6.3 Fortsatt forskning	29
7. Sammanfattning	31

Referenslista	32
Bilaga 1	35
Frågeformulär.....	35

Förord

Detta examensarbete skrev vi VT 2015 som var den sista terminen på Förskollärare programmet på Högskolan Kristianstad. Studiens teoretiska utgångspunkt var något alldeles nytt vi fick läsa in oss på som vi nu är stolta över att vi fullföljde. Att skriva studien har varit väldigt svårt men också lärorikt och roligt. Här följer vår studie om relationer i förskolan, barngruppens storlek och förskolans innehåll.

Ett stort tack till vår handledare Marie-Louise Hjort som hjälpt oss och stöttat oss genom hela processen och som lagt ner massor med tid för att finnas där för oss. Vi vill också tacka vår examinator och våra duktiga opponenter som hjälpt oss. Sen vill vi tacka våra familjer och vänner som funnits där för oss under arbetets gång.

Men det absolut viktigaste tacket tillägnar vi oss själva för ett välfungerande samarbete och för att vi stått ut med varandra, diskuterat och kompletterat varandra och tillsammans åstadkommit det slutgiltiga arbetet.

Marina Fransson & Caroline Persson

VT 2015

Högskolan Kristianstad

1. Inledning och bakgrund

I förskolans dagliga verksamhet sker ett möte mellan barn och förskollärare och mellan barn och barn. Mötet är den faktor som påverkar, skapar förutsättningar och lägger grunden till uppkomsten av relationer individer emellan. Aspelin (2013) poängterar mötets potentialer i kommunikation, samspel och dialog som viktiga för barns trygghet och förtroende. Aspelin anser även att blir detta möte respekterat och uppmärksammat är det här vi bygger barns trygghet och förskolans kvalitet. Enligt Rosenqvist (2014) påverkar gruppstorleken pedagogens och barns möjlighet till ett förtroendefullt möte. Samspelet mellan barnantal, möjligheter till ett givande möte samt ett produktivt innehåll utgör en ständigt pågående process i verksamheterna. Enligt skollagen har alla barn i åldern 1-5 rätt till minst 3 timmar per dag i förskolans verksamhet eller 15 timmar i veckan oavsett om föräldrarna arbetar eller är hemma, vilket gör att barngruppernas storlek och sammansättning ständigt är i rörelse och fler barn är i behov av en förskoleplats¹. I skolverkets allmänna råd (2013) står det att det inte finns någon rekommendation för antalet barn i en barngrupp utan det är helt beroende av personaltäthet, sammansättning, förskolans miljö och uppdrag. Det är upp till varje enskild förskola eller avdelning att utifrån dessa olika faktorer hitta den passande gruppstorleken just för den avdelningen eller förskolan.² Det framhävs också risker med stora barngrupper. Enligt allmänna rådet menar även att i takt med att barngrupperna växer skapas det för många relationer för yngre barn att hantera, vilket leder till en känsla av anonymitet och otrygghet. Det står även att dialogerna mellan barn och förskollärare kommer i skymundan.

Ett möte innebär för oss ett helhetsperspektiv på lärande, omsorg och fostran i de aktuella kontexter och interaktioner som finns på förskolan, vilket gör att denna pedagogik finns med i de resonemang vi gör. Vår syn på ett socialt möte kan kopplas till Aspelin och Perssons (2011) definition på relationell pedagogik vilket betyder den interaktion som sker människor emellan. Det sociala mötet

---

¹ Skollagen, hämtat 2015-02-04 från

http://www.riksdagen.se/sv/DokumentLagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Skollag-2010800_sfs-2010-800/

² Skolverket hämtat 2015-02-04 från http://www.skolverket.se/om-skolverket/publikationer/visa-enskild-publikation?_xurl=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwpubext%2Ftrycksak%2FRecord%3Fk%3D3139

är unikt och sker alltid i samspel mellan andra vilket innebär att se barn i stunden och finnas där för dem här och nu.

Vår uppfattning är att barnets första viktiga utvecklingstid ska ske i en trygg och säker miljö, det vill säga att förstå vikten av här nu och inte fokusera på gårdagens händelser eller morgondagens planering. Anledningen till val av ämne att forska vidare på formades på grund av egna erfarenheter, då vi uppmärksammade problematiken med att se till varje barn och samtidigt skapa trygghet och kvalitet i verksamheten i relation till de stora barngrupperna. Vad som i denna studie definieras som stor barngrupp är barngrupper där det inskrivna barnantalet är mer än 15 barn.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet är att skapa en förståelse för hur förskollärare ser på det sociala mötets förutsättningar och betydelse i förskolan.

Utifrån syftet har nedanstående frågeställningar utformats:

- Hur beskrivs mötet mellan förskollärare och barn och mellan barn och barn?
- Vilken betydelse anser förskollärarna att gruppstorlek och innehåll har på mötet i förskolan?

2. Forskning och litteraturbakgrund

Nedanstående text beskriver forskning och litteratur om det sociala mötet i förskolan i relation till barngruppens storlek och innehåll. Här diskuteras och problematiseras tidigare studier och forskningar.

2.1 Att mötas i förskolan

I olika former utvärderas förskolans verksamhet och förskolans kvalitet träder fram, ju bättre kvalitet desto bättre förskola. Men vad utgör en bra kvalitet? (Sheridan & Pramling Samuelsson, 2009). Förskolor som definieras ha hög kvalitet anser Bergeling (2001) som refererar till Day och Sheehan (1974) är de som ger barn en trygg och meningsfull vardag. Hon menar att betydande faktorer som påverkar kvalitén är barngruppens storlek och sammansättning, det sociala möte som sker dagligen mellan olika individer, hur verksamheten organiseras och miljöns påverkan. Hon menar vidare att interaktionen mellan barn och vuxna är viktig för barns utveckling, vilket styrks av hennes studie. Vår förståelse blir med denna bakgrund att kvalitet handlar om hur läroplanens innehåll tolkas och sätts i praktik. Ur en samhällssyn innebär kvalitet något som sätts i nationella perspektiv där mätvärden av systematiska kvalitetsarbete jämförs. Det är klart att svenska förskolor ska visa upp den höga kvalitet de håller, dock får inte den verklighet som finns i verksamheterna glömmas det vill säga, stora barngrupper, stress och för lite utbildning hos personalen. Men hur kan man utveckla verksamheten dess kvalitet och skapa trygghet för barnen?

Aspelin (2013) anser att trygghet skapas i det möte som sker mellan pedagog och barn dagligen i arbetet ute i verksamheterna. Han menar vidare att mötet är grunden för den relation som skapas mellan barn och pedagog och att det är här tryggheten och tilliten grundas, vilket han benämner som relationell pedagogik. Trygghet är ett tolkningsbart begrepp vilket innebär att dess betydelse är olika beroende på individens värderingar och förhållningssätt. Detta kan bilda en problematik i verksamheterna då pedagogernas intentioner möts av föräldrarnas olika tankar och förståelser över det arbete som sker. Föräldrar och andra personer utanför verksamheten kanske inte har förståelse över att förskollärarna skapar en trygghet genom att ge barn kunskap, erfarenheter och relationer. Forskning visar dock på samhällets medvetet om och förskollärarnas förståelse över relationer, trygghet och kunskaps betydelse för vidare utveckling, varför ser då verksamheterna ut som den gör

idag? Är det så att det enbart är ekonomi som är den påverkande faktorn och som styr arbetet i förskolans verksamheter och utgör kvalitén, eller är det så att förhållningssätt och organisationsförmågan som påverkar? Aspelin (2013) tolkar Israel (1992) och nämner två olika relationer och möten. Han menar att det finns olika sorters relationer och inte bara en. Han nämner mellanmänskliga relationer och sociala relationer. Utifrån vår tolkning av Aspelin är möten mellan barn och barn av lika stor vikt för skapandet av trygghet och tillit som av barn och förskollärare. Men mötet mellan barn och barn sker ofta spontant och självskapat och är därför av annan vikt. Barn väljer de barn de känner tillhörighet till och utifrån egna regler och tankar bildar de ett forum av samspel och kunskapande. I livet blir det ofta så att du sätts in i olika grupp sammansättningar för olika syfte, dock kan du som vuxen välja att avstå från dessa grupper men det kan inte barn. De placeras i grupper utan större delaktighet och åtanke därför måste enligt vår åsikt denna process bli det viktigaste att börja synliggöra. Det vill säga att respektera de möten som sker och våga låta barnen ta egna initiativ till dessa. När det gäller samspel med förskollärarna är det inte alltid barnen väljer vem de vill skapa relationer med utan oftast är det förskollärarna som tar initiativ. Barns sociala möte blir därför något unikt och speciellt. Det sociala mötet som är så viktigt att uppmärksamma kan också kopplas till Aspelins sam-varo och sam-verkan. Sam-verkan är det möte som är målmedvetet, alltså mötet som sker dagligen på förskolan som inte barnen kan påverka. Sam-varo däremot är det mötet som sker oförutsägbart men ömsesidigt mellan barnen, alltså det mötet barnen själv skapar (a.a).

2.2 Mötet i relation till stora och små barngrupper

Barngrupperna ökar allt eftersom barnen blir fler och fler barn behöver tillgång till förskola av olika anledningar. Skolverkets allmänna råd (2013) skriver att allt eftersom barngrupperna växer skapas det många möten och relationer för de yngre barnen, många fler än de anses kunna hantera. Detta menar Skolverket kan leda till en känsla av anonymitet och otrygghet hos barnen. Rosenqvists (2014) tillsammans med Pramling Samulesson, Williams och Sheridan (2015) visar båda på i sina studier att förskollärarna uppger svårigheter med att möta varje individ, samt att tillgodose alla barns behov i stora barngrupper. Förskollärarna i studien menade också att tiden inte fanns för samspel och delaktighet i barns vardag, inte heller finns tid till att genomföra planerade aktiviteter. Detta ledde enligt Rosenqvist (2014) till att det inte värnades om relationer mellan barn och förskollärare, och kommunikationen blev lidande. I enlighet med Rosenqvist anser Mårdsjö (2004) att det finns en problematik med stora barngrupper i förskolan. Hon anser att stora barngrupper tillsammans med

andra faktorer påverkar relationsmöjligheterna mellan barn och förskollärare men också barn emellan. Pramling Samuelsson, Williams och Sheridan anser i enlighet med Rosenqvist (2014) att det inte egentligen är barngruppens storlek som spelar störst roll utan att det är sammansättningen på gruppen som är avgörande för alla barns möjligheter till utveckling och lärande. Även Williams, Sheridan och Pramling Samuelsson (2000) nämner barngruppens påverkan som en viktig del i kunskapsutvecklingen och i skapandet av sociala relationer. De trycker på att relationerna i förskolan oavsett storlek på barngruppen påverkar barn positivt som negativt. I vilket de menar att det inte finns något tydligt specificerat som visar på att stora barngrupper enbart är negativt för barn i förskolan. Är barngruppens storlek bara en negativ aspekt, eller är det andra faktorer som utgör grunden för hur verksamheten utvecklas. Argumentet att gruppen är för stor för att kunna skapa relationer är svag då relationer ständigt skapas. Det handlar mer om den individuella individen som bär ansvaret för hur relationen skapas. Förskollärarna anser att de stora barngrupperna skapar problem när det gäller upptäckten och mötet med barn i behov av särskilt stöd. I en stor barngrupp med många barn och få personal kommer barnen i skymundan och får inte den hjälp de behöver då inte tiden och resurserna räcker till (Pramling Samuelsson, Williams & Sheridan, 2015). Men hur tänker då politiker och andra makthavare när förskolan ska vara en plats för alla en plats där alla barn ska synliggöras och utvecklas när det inte finns resurser till att möta varje barn och när barn som är i behov av särskilt stöd blir osynliga i barngruppen?

Rosenqvist (2014) beskriver situationer där barn ingår i små grupper. Utifrån studien säger förskollärarna att de med färre barn får mer tid till att vara närvarande förskollärare och delta i barns lekar. De menade att färre barn leder till en lugn tillvaro med tid för samspel med förskollärarna. När det handlar om lugn och trygghet nämner Pramling Samuelsson, Williams och Sheridan (2015) hur förskollärarna i studien berättar om att de väljer att fokusera på omsorgsbiten, att skapa trygghet och få barnen att må bra framför fokus på kunskapen. De kan tolkas som att barnen först måste skapa en trygghet och ett självförtroende innan de kan skapa sociala relationer något som kan ifrågasättas. Så länge jag kan minnas så har det alltid pratats om hur viktig tryggheten är och så länge det finns trygghet finns också möjlighet till utveckling och lärande. Med vilket vi menar att även om alla nya teorier och metoder introduceras i verksamheterna får detta inte glömmas, glöms detta har vi tappat en stor del av det pedagogiska arvet. Klart att det nya ska föras in men det ska finnas som ett komplement till det gamla inte som en ersättare. Oavsett storlek på barngrupp innebär arbetet med människor en ständigt reflekterande och flexibilitet. En professionell pedagog behöver vara medveten om detta och oavsett gruppstorlek omorganisera för en utvecklande och givande vardag för barn.

2.3 Mötet i relation till verksamhetens innehåll

Dahlberg och Lenz Taguchi (1994) talar om dagens samhälle som ett kunskaps och informationssamhälle. De menar att kunskapen är i fokus och kommunikation och relationer kommer i skymundan, då digital kommunikation övertar det personliga mötet. Aronsson (2006) anser att kraven från myndigheter, politiker och föräldrar har blivit större, och att det börjar bli en tydligare bedömning av förskolans kunskaps -och kvalitets utveckling, som medför att samspel och kommunikation blir mindre viktigt. Aronsson (2006) refererar till Lenz Taguchi (2000) som menar att det finns olika sätt att se på denna utveckling. Till exempel uttrycker en del föräldrar och pedagoger rädsla över att förskolan ska bli mer skolifierad, medan andra föräldrar och pedagoger menar att barns lärande ska utvecklas tidigt. Förskolan har inte någon skolplikt som övriga skolan, därför har inte heller förskolan en strikt läroplan över vad barn ska uppnå, de har istället strävandemål. Dahlberg, Moss och -Pence (2007) talar om en förskoleverksamhet med fokus på meningsskapande framför kvalitetskapande, dock försvinner meningsskapandet i dagens förskolor då de viktiga relationerna ersätts av kunskapsbaserade aktiviteter i digital form, anser de. Mårdsjö (2004) instämmer med ovanstående text och menar att förskollärare idag fått många nya åtaganden, samtidigt som barnantalet ökat. Detta bidrar till omstrukturering för en fungerande verksamhet. Då barngruppen ökar i samband med ökande arbetsuppgifter skapas stress, missnöje och ifrågasättande av förskollärarnas kompetens i den pedagogiska verksamheten.

2.4 Interaktionella övergångar

I förskolan skapas flera gruppkonstellationer som är under ständig förändring. Ett barns uppbrott från en samhörighet till en annan ges varierande betydelser för olika individer. Till exempel övergången mellan hem och förskola, mellan småbarnsavdelningen till att ingå i en grupp med tre till femåringar samt från förskola till förskoleklass och så vidare. Barn genomgår olika övergångar tidigt i sitt liv som innebär en förändring av stabilitet, personlighet och trygghet. Det invanda bryts

och nya rutiner och relationer ska byggas upp. Under den sista tiden iförskolan kan barnen ta avstånd från förskoleverksamheten för att förbereda sig för förskoleklassen. Detta innebär att barn kan uppleva både förlust och uppbrott samtidigt som positiva aspekter vävs in. (Fabian, 2002; Ackesjö & Persson, 2014). Fabians (2002) resultat visar på vikten av att förbereda barn inför dessa övergångar i syfte att utveckla en så kallad övergångskompetens. Detta kan underlättas genom att lyssna på barns upplevelser och skildringar av vad det innebär att lämna det gamla och ingå i nya roller och gemenskaper. Ackesjö (2014) refererar till Rogoff (1996) som menar att genom relationella förändringar och genom deltagande i olika gemenskaper sker förändringar i barns identiteter, statusar och nya konstruktioner av sätt att vara i gemenskaperna. Barn rekonstruerar därför identiteter i alla sina övergångar, vilket kan kopplas tillbaka till Fabian (2002) som anser att det är av betydelse att en trygg och förtroendefull relation byggts upp redan från början och att detta möte mellan förskollärare och barn utgör grunden för trygga övergångar och trygga barn. Fabians tankar om dessa övergångar styrker det sociala mötets intentioner och han menar i enlighet med Aspelin (2013) att tryggheten byggs genom interaktion och en syn på en jämlikhet barn och vuxna emellan.

Här följer ett avslutande citat som beskriver synen på relationer;

” We are always already emerging from relationship; we can not step out of relationship: even in our most private moments we are never alone”(Gegen, 2009, s. 15)

3 Teoretisk bakgrund

Här nedan följer valet av studiens teoretiska utgångspunkt som används till analysering av empirin. Här synliggörs och diskuteras valet av teori. Studiens teoretiska utgångspunkt är Bubers dialogfilosofi utifrån Nordströms tolkning.

3.1 Dialogfilosofi

Vår teoretiska utgångspunkt utgår från Nordströms tolkning (2013) av Bubers dialogfilosofi. Martin Buber var en judisk filosof som levde mellan 1878-1965. Han utvecklade dialogfilosofin som på senare år även har uppmärksammats i Sverige. Hans filosofi har stor inverkan på dagens pedagogik och synen på relationer. Bubers mest kända begrepp vilket också dialogfilosofin grundas på är jag till du relationen och jag till det relationen. Han specificerar dessa relationer som individens dubbla hållning till omvärlden och menar att båda dessa relationer samspelar i individens liv.

I vårt arbete har vi valt att använda Nordströms tolkning (2013) som utgångspunkt, därför att den kan kopplas till dagens skola och blir därmed aktuell. Nordströms tolkning innebär att dagens skola fokuserar på jag till det relationen. Jag till det relationen handlar om fokusering på kunskapsbaserad fakta, där relationer grundas på en envägskommunikation. Det vill säga att läraren är auktoritär och ser enbart kunskapandet som utveckling. Därför är det av vikt att påminnas om betydelsen av jag och du relationen anser Nordström. I jag och du mötet öppnas möjligheter att uppleva det annorlunda och oväntade, det vill säga det som avviker från det redan kategoriserade, det som visar nya perspektiv. På detta vis bidrar jag och du möten till kunskapsutveckling genom byggandet av trygga relationer. I dessa möten väcks även barnets medvetenhet om vad det innebär att utvecklas tillsammans med andra. Intentionen enligt vår tolkning är inte att se på de båda begreppen som delade partier utan som två olika samspelande faktorer. Att involvera begreppen ur detta perspektiv tolkar vi utgör grunden enligt Bubers filosofi för ett förtroendefullt och givande möte. Nordström (2013) menar att Buber utgår från relationer där var och en av oss är avgörande för själva mötet och vad det resulterar i. Hon menar att fokus ligger på att vi människor är tillsammans med andra människor. Kunskaper, färdigheter och attityder skapar en ram runt mötet och utan denna ram hade barn och lärare inte stött ihop. Läraren och barnens intryck verkar på varandras lärande och utgör den pedagogiska undervisningen. Det vill säga att som lärare påverkar du barns lärande och som barn påverkar du

lärarens lärande. Den pedagogiska undervisningen präglas av målstyrningar, syfte, struktur och politiska krav. Nordström trycker på problematiken då ramen blir för mycket i fokus och innehållet, det givande mötet kommer mer i skymundan. Enligt Nordström skapar relationer mellan barn och lärare och relationer mellan barn och barn grunden i den pedagogiska verksamheten.

Buber anser, (enligt Nordströms tolkning) att människan inte har det ena eller andra i sitt förhållningssätt utan bär med sig både jag/du och jag/det inom sig. Hon menar dock att det kan hända att det ena förhållningssättet dominerar över det andra och då skapas en obalans i människans varande. Anledning till val av teoretisk utgångspunkt för denna studie grundar sig på att studien diskuterar, analyserar och ifrågasätter förskollärares uppfattningar av relationer och vilka faktorer som kan vara betydelsefulla i denna process. Nordströms tolkning av Bubers dialogfilosofi möter denna studie genom att visa på dialogens makt för att finna relationer. Dialogfilosofin visar på den balans som bör finnas i varje förskollärares perspektiv när de samtalar om barn och deras lärande och utveckling. Balansen trycker på förståelse att blanda kunskapsmål med mänskliga relationer. Vår intention med syftet är att öppna upp förskollärares uppfattningar om ämnet och menar att genom dialogfilosofin kan lättare kategoriseringar av svar göras. Fokusering i teorin ligger på att skapa relationer vilket arbetet på förskolor handlar om.

4. Metod

I nedanstående text diskuterar vi val av metod. Valet föll på kvalitativundersökning med hjälp av intervjuer. En beskrivning följer även av genomförande, urval, intervju, empirins etiska övervägande, tillförlitlighet och noggrannhet.

4.1 Kvalitativ forskningsmetod

Kvalitativ forskningsmetod ligger till grund för rapporten med anledning av tillvägagångssättet av insamlad data. Valet av en kvalitativ undersökning grundas med bakgrund av studiens syfte. I kvalitativ undersökningsmetod är inte siffror och mätvärden av resultat betydelsefulla såsom i en kvantitativ metod utan det viktiga är att finna individens förståelse över vad som sker och vilka idéer och tankar individen får under projektets gång. Metoden ger på detta sätt individen större frihet till att påverka resultatet dock med verkan från forskarens tolkningar (Denscombe, 2009). Holme och Solvang (1997) menar att den kvalitativa metoden ger en bättre helhetsbild och ökad förståelse av dagens samhälle i relation till hur människor, grupper och institutioner påverkar varandra. Studiens intention är att skapa samtalsforum gällande förskollärares tankar om mötets betydelse och de faktorer som kan påverka detta möte. Valet av metod föll där av på den kvalitativa metoden dock med en medvetenhet om att metoden kräver djupa kategoriseringar av de samtal som utförs. Konsekvenser av detta kan resultera i missförstånd och feltolkningar vilket vidare leder till att resultatet inte blir sanningsenligt. Intervjuer är en tillförlitlig metod för att finna sanningsenliga svar på de frågeställningar som ställs i studien. Studien kommer utföras utifrån en hermeneutisk forskningsansats då det material som kommer att bearbetas är levande och tolkningsbart. Empirin som samlas in kommer att tolkas för vidare förståelse i en process som inte tar slut utan istället utgör grunden för nästa tolkning.

4.2 Genomförande

Studie påbörjades med att skriva ner en tidsplan i syfte att dokumentera och planera vårt gemensamma arbete. Planering av ett arbete som ska skrivas tillsammans är av betydelse då det visar på respekt för den andre som person. Det arbete som produceras är under bådass ansvar och det innehåll som studien har ska kunna försvaras av båda författarna. Reflektion och bearbetning av litteratur gjordes under hela processen med kompletteringar och tillägg. Valet blev att börja med observation och därefter intervjuer, detta på grund av att risken för ifrågasättande, observerande och kontrollerande av informanternas svar i praktiken inte skulle göras. Provintervjuer utfördes med förskollärare utanför studien för att eventuellt komplettera de frågeställningar som utformats, men främst för att kunna utveckla en säkerhet i vår roll som intervjuare. Kontakt med två provinformer togs och tid bokades. Provintervjuerna gav relevant empiri och togs därför med i resultatet. Därpå togs kontakt med resterande informanter för tidsbokning av observationer och intervjuer. Brev och medgivandeblanketter till föräldrarna för att informera och få godkännande lämnades ut. Direkt efter intervjuerna utvärderades och analyserades de frågor och den empirin som framkommit. För att minimera risken av att glömma eller förbise någon del av informanternas samtal är det viktigt att genast börja bearbeta informationen och de egna tankar och frågor som uppkommit. Intervjuerna utfördes utifrån önskemål från informanterna med en forskare då förskollärarna upplevde det lättare och mer naturligt än med två deltagande forskare. Inga eventuella konsekvenser kan komma ur detta sätt att mötas i en intervju då maktbalansen stabiliseras och jämnas ut samt att alla intervjuer spelades in och lyssnades av och analyserades av båda forskarna efter varje intervju. Då materialet analyserades och diskuterades framkom att observationerna inte gav oss någon tydlig bild av de frågeställningar som vi ställde. Därför togs observationerna bort och istället tillkom två intervjuer för att få en tydligare bild av förskollärarnas syn. Därefter påbörjades sortering och analys av allt material för sammanställning av resultatdelen. Empirin till resultatdelen har transkriberats och det som vi funnit relevant för vår studie har skrivits ner. Sedan har empirin sammanställts till ett resultat. Utifrån resultat och teoridel i enlighet med syfte och frågeställning och våra egna tankar har diskussionen vuxit fram.

4.3 Intervjuer

Kvalitativa intervjuer valdes som metod för att besvara frågeställningarna. Intervjumetoden ger oss en djupare och mer detaljerad information och förståelse. För att utveckla ett givande möte mellan forskaren och informant anser vi i likhet med Holme och Solvang (1997) att det är av vikt att forskaren har en förståelse över två huvudteman, roller och kulisser. Med roller menar författarna vilka förväntningar parterna har på varandra redan innan intervjun påbörjas. Det vill säga att omedvetet påverkar sociala statusskillnader de relationer som sker under intervjun, samt påverkar de tidigare åsikter och uppfattningar som redan finns hos individerna resultatet. Kulisserna som även kan definieras som miljö är betydande i mötets klimat. Hur vi förbereder, var vi sitter, vilket material vi använder oss av och den utsatta tiden är aktuella faktorer att reflektera över. Som forskare är det av betydelse att presentera sig själv och intervjuens syfte för informanternas samt visa på lyhördhet och förståelse för att få sanningsenliga svar och skapa en trygg miljö. (Denscombe, 2009). Vår uppgift som forskare innebär att ansvara för att vägleda informanten i samtalet så att innehållet inte svävar ut för mycket (Denscombe, 2009; Holme & Solvang, 1997). Under intervjuerna har en diktafon används som verktyg för att det ska vara möjligt att gå tillbaka och lyssna igenom materialet (Denscombe, 2009).

4.4 Urval

I studien görs ett subjektivt urval av undersökningsgruppen, alltså personerna som ingår i undersökningsgruppen handplockas, vilket Denscome (2009) menar är en fördel då man genom handplockning får informanter som genom kunskap om ämnet är relevanta för studien. I studien har intervjuer gjorts med totalt fem stycken förskollärare på fem olika förskolor i kommunal regi, på tre olika orter i Skåne. Provintervjuerna har gjorts med två stycken förskollärare. Alla informanter i urvalsgruppen är utbildade förskollärare med olika många års erfarenhet. Fem av förskollärarna arbetar med barn i åldern 3-6 medan en av förskollärarna arbetar med barn i åldern 1-3 år.

4.5 Beskrivning av urvalsgrupp

Förskollärare 1 heter *Klara* och hon har arbetat på förskolan sedan 2002. Barngruppen består av 16 barn i åldern 1-3 år.

Förskollärare 2 vid namn *Stina* arbetar på en avdelning med 22 stycken barn i åldern 4-6 år. Hon har arbetat på förskolan i 7år.

Förskollärare 3 vid namn *Anna* arbetar på en avdelning med 19 barn i åldern 4-6 år. Hon har arbetat som förskollärare i 18 år och den senaste förskolan i ett halvår.

Förskollärare 4 heter *Susanne* och har arbetat på förskola sedan 1998. Nu arbetar hon på en förskola med 17 barn i ålder 1-4 år.

Förskollärare 5 heter *Siv* och arbetar med barn i åldern 5år och har arbetat med denna åldersgrupp i tre år. Avdelningen där hon arbetar har 20 barn.

4.6 Etiskt övervägande

Förskollärarna har i studien fått fingerande namn för att garantera deras anonymitet. För att som intervjuare på bästa sätt kunna möta informanter ur etiska perspektiv har vi tagit del av vetenskapsrådets (2011)³ information. Fyra etiska kodexemplar som använts i studien är individskyddskravet, samtyckeskravet, konfidentialitets kravet och nyttjandekravet. Studiens intervjupersoner informerades om studiens syfte och att all insamlad data behandlas med största respekt och anonymitet för informantens integritet. Informanterna informerades även om att medverkandet i studien var frivilligt och kunde avbrytas vid behov. Insamlad data används enbart i denna studie och raderas efter avslutad forskning. Då studien innehöll observation lämnades det ut medgivande blanketter till vårdnadshavarna som godkändes innan observationen utfördes. Då observationerna sedan valdes bort raderades empirin.

---

³ Vetenskapsrådet hämtat 2015-02-04 från <http://codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

4.7 Trovärdighet, noggrannhet och generaliserbarhet

Bryman (2008) skriver att reliabilitet handlar om resultatets tillförlitlighet. Han skriver också att begreppet reliabilitet ofta används i kvantitativa undersökningar då det finns mätbara resultat. Roos (2014) skriver att reliabilitet också används i kvalitativa studier i form av trovärdighet och noggrannhet. För att få en noggrannhet och trovärdighet i undersökningen krävs det att på rätt sätt samla in rätt sorts data och tillräcklig mängd data för att kunna dra slutsatser. Intervjuer spelades in för att öka reliabiliteten i studien och för att kunna gå tillbaka och lyssna på innehållet en extra gång. I studiens resultat finns intervjuer gjorda med fem informanter. För att få en större trovärdighet skulle det dock utförts fler intervjuer och getts mer tid anser vi.

Validitet eller giltighet och meningsfullhet som Roos (2014) nämner det innebär att studiens syfte besvaras. Validiteten handlar om studien mäter och undersöker det som studien är avsedd att undersöka, det vill säga om studien undersöker det som forskningsfrågorna och det syftet innehåller. I studien gjordes först observationer och sedan intervjuer. Då observationerna gjordes föll fokus på annat än relationerna barn och förskollärare emellan medan intervjuerna speglade det studien syftade till att undersöka. Därför valdes observationernas bort och fokus lades på intervjuerna för att få en meningsfullhet i studien. Studiens generaliserbarhet är snäv då vi är medvetna om att vårt urval enbart innefattar fem intervjuer och kan därför inte representera alla förskolors perspektiv.

5. Resultat & Analys

Nedan visas resultatet från intervjuerna utifrån Nordströms tolkning av Bubers dialogfilosofi. Resultatet kategoriseras utifrån koppling till dialogfilosofin med rubrikerna sociala mötet i förskolan, barngruppens storlek och kunskapandet. Det kan också kopplas till upplägget och kategoriseringen utifrån studiens litteraturgenomgång. Ett introducerande resultat lyder:

”Det är farligt att tänka att bara för att man är i ett lärande har du inga relationer” (Klara)

Sociala möte i förskolan

När Förskollärarna pratar om relationer ser de arbetslaget som en trygghet i utvecklandet av relationer. De anser att deltagarna i arbetslaget hjälps åt, då alla inte fungerar med varandra finns det alltid någon att skapa relation med. Arbetslaget betyder mycket då deltagarna kan använda varandras kompetenser i processen att möta varje barn. Detta är en fördel i jämförelse med skolans värld där antalet lärare inte är så stort. I arbetslaget är det allas ansvar att skapa relationer till barnen. De menar att det enbart är förskollärarens ansvar inte barnens att skapa relationer som innebär bekräftelse och trygghet. Utifrån intervju svaren tolkar vi att samtliga förskollärare anser att det är främst förskollärarens ansvar att relationer av god kvalitet skapas. *Stina* berättar att hon har erfarenheter av att relationerna påverkas av övergångarna och uppbrotten barnen har under förskole tiden. Hon ger ett exempel där ett barn som precis övergått från en småbarns avdelning till den stora avdelningen. Barnet hade en bra och nära relation till förskollärarna på avdelningen men då hon kom över på den stora avdelningen blev hon osäker på hur hon skulle bete sig. *Stina* berättar att omsorgen är en stor del i de sociala mötena på en småbarnsavdelning jämfört med på den stora avdelningen där barnen förväntas klara av saker själv. Hon menar att det måste finnas en trygg och bra övergång för barnen i alla uppbrott för att klara de nya utmaningar och ansvar som följer processen.

”För mig är relationer med positiv karaktär viktigt. För att få uppleva dessa relationer krävs det att man som pedagog är positiv utåt. Det är viktigt att skapa bra relationer för har man bra relationer till sina fröknar så har man också bättre förutsättningar att utvecklas och bli positivare och gladare och helare tror jag. ” (Anna)

”För mig handlar relationer om att finnas där, höra och se barnen.”(Pia)

Samtliga förskollärare samtalar om det betydelsefulla möte som sker på morgonen mellan barn och förskollärare samt mellan barn och barn. De menar att det första mötet visar barnen att de är sedda, bekräftade och välkomna till förskolan. Här synliggörs Nordströms tolkning av dialogfilosofin då empirin från intervjuerna visar på relationernas betydelse och att medmänsklighet skapar relationer. *Klara* lyfter betydelsen av att det fysiska mottagandet är extra viktigt för de yngre barnen, att man får komma upp i ett knä eller få en kram är en bekräftelse på att jag här. De andra förskollärarna trycker på att det verbala mottagandet är viktigare för de äldre barnen. De menar att de äldre barnen är mer mottagliga för den verbala kommunikationen då ordet innebär likartad trygghet som den fysiska kontakten. Intervjuerna visar på förskollärarnas medvetenhet om betydelsen av att ta ansvar för att mötet sker och utvecklas i positiv riktning. Intervjuerna visar också att förskollärarna understryker detta första möte som betydelsefull för hur resten av dagen ska utvecklas, de menar även att de möten som sker under resterande dag är viktiga men de är beroende av detta första mötes utgång.

”I verksamheten är det viktigt att tänka på att barnen ser och hör allt vilket resulterar i att tänka på hur man möts pedagoger emellan. I arbetslaget och enskilt försöker vi ifrågasätta oss själva och de metoder vi arbetar utifrån. Det handlar om att visa hänsyn, alla fungerar inte i storgrupp.” (Susanne)

Susanne visar på, enligt henne, en annorlunda metod som de arbetar utifrån på hennes förskola i syfte att synliggöra det sociala mötet och dess betydelse. Denna metod skiljer sig från de andra förskollärarnas arbetssätt. På *Susannes* avdelning arbetar de medvetet med relationer på förskolan. De vill visa barnen att de är delaktiga i vardagen och vad de gör, känna sig unika, vilket har resulterat i mer diskussioner och barnen vågar sätta ord på sina känslor. De har ett öppet arbetssätt och ett lugnt klimat på avdelningen. Förhållningssättet är detsamma men flexibilitet är viktigt i bemötandet av barnen, allt för att inte utsätta barnet för press. Susanne visar på en koppling till dialogfilosofins relations del (jag till du) relationen där barnens delaktighet och relationer skapar kunskap. Förskollärarna är medvetna om att möta varje barn på 17 olika sätt vilket visar förskollärarens förståelse över deras påverkan på barnets utvecklande av sitt jag. Arbetssättet innebär att de inte producerar mycket materiella ting utan känslor. En av förskollärarna påpekar och ser det viktiga i mötet, hon ser barnens respons som viktig för bekräftelse av att barnen uppmärksammat hennes bemötande. Hon talar om att för henne är utbildning och erfarenhet hos förskollärarna viktigt för att förstå mötets potentialer. I motsägelse till detta menar *Anna* att mötets potentialer inte bygger på

förskollärarens kunskap utan på den person och de värderingar den individuella individen besitter. Hon menar att utbildning och erfarenhet inte är allt utan det personliga förhållnings sättet är mer betydande i denna process. Intervjuszvaren visar här på en skild uppfattning om förskollärarens kompetens.

Siv ser och upplever att förskolan är en institution där barnen placeras in i en verksamhet och inte är delaktiga i de grupper de placeras i, därför måste barn själva få välja vem och hur många de vill umgås med. *Susanne* instämmer med detta resonemang då hon menar att:

”Det är vi förskollärarna som delar in barnen i grupper utan större deltagande från barnens sida, dock i syfte att underlätta goda möten mellan både oss och barn. Barn som går under normen klarar förskolan galant men de barn som hamnar lite utanför behöver mer tid tillsammans med oss förskolläraren, då är de inte bra att ha så många barn runt omkring sig.” (Susanne)

Beroende på hur vuxna delar in barnen i de olika grupperna kan man sammanfatta som att det är de vuxna som bär ansvaret för hur relationerna utvecklas och byggs upp. Vad barnen har för relationer till förskollärarna och till de andra barnen utgör hur relationerna utvecklas.

Relationer i stora och små barngrupper

Intervjuerna visar att indelning av grupper under dagen underlättar relationerna, då det enligt förskollärarna skapas betydelsefulla relationer med barn både i de stora och de små grupperna men på olika sätt och med olika syften. Intervjun visar att *Klara* upplever att i stora grupper blir det en kamp mellan barnen om talområdet. *Anna* och *Stina* instämmer då de säger att alla möten under dagen är viktiga. De tycker att de har en bra relation till barnen både i den stora och den lilla gruppen, i den lilla gruppen är det lättare att ha en mer kvalitativ relation för att de inte är så många, alla kan komma till tals, det är en typ av relation och sen har man en annan när alla barn är med. De menar för att skapa en djup relation är det bra att vara intresserad av barnens livsvärld även utanför förskolan, vet man vad syskon heter eller katterna eller mormor och morfar då är man en av dem. Det är också viktigt att själv vara öppen med sin livsvärld gentemot barnen.

”Att ha 16 barn i denna ålder är inte rimligt, det handlar om att någon måste vara sjuk eller ledig för att verksamheten ska fungera och det säger jag rakt från hjärtat.” (Klara)

”En önskvärd grupp är beroende på miljö, lokal, sammansättning av grupp och fantasifulla förskollärare.” (Siv)

Intervjuerna visar att de möten och relationer som sker under dagen påverkas av den aktuella gruppammansättning och storlek som finns. Relationerna och mötena påverkas också som nämndes tidigare utifrån hur grupperna är sammansatta och i vilket syfte man delat in barnen.

”Det är lite vad vi ska göra som bestämmer gruppernas storlek och konstellation. En samling och fri lek omfattar fler barn medan pyssel och tankeverksamhet innebär en grupp mindre barn för att alla ska synas och höras.” (Anna)

”Vi har för mycket barn och för liten yta även om vi har bra lokaler. Sen är det mycket hur man är som människa själv, kanske ännu mer det än barngruppens storlek.” (Stina)

Intervjuerna visar att en del av förskollärarna anser att barn påverkas negativt av stora gruppammansättningar, till exempel de barn som behöver lite lugn eller är blyg kommer inte till sin rätt. De menar att det försvårar uppgiften att kunna möta varje barn och finna eventuella hinder i barnets utveckling. De poängterar också att i dagens samhälle spenderar barn en stor del av sin vakna tid på förskolan vilket gör att det kan kännas tufft att hela dagen vistas i en stor grupp. Förskollärarna visar på att det inte bara sker relationer mellan vuxen och barn utan många utvecklade relationer sker mellan barn och barn. Sammanfattningsvis visar intervjuerna att barngruppens storlek och sammansättning påverkar relationer och möten på förskolan, dock finns en medvetenhet hos förskollärarna att andra faktorer också spelar in, såsom förhållningssätt och miljö. Alla förskollärare anser att de arbetar relationsinriktat och att relationer är betydelsefulla för alla parter i förskolan. Men de uttrycker att ett problem uppstår då samhällets förväntningar och krav i relation till läroplan försvårar för det betydelsefulla mötet i förskolan.

Kunskapande och förskolans innehåll

”I dagens samhälle läggs fokus på kunskap istället för relationer som för mig är grund och botten när det handlar om barns trygghet, är barnen inte trygga så kan de inte lära, då försvinner själva lärandet i sig. Man kan i tidningarna idag som diskuterar vikten av lärandet och att tryggheten kommit i skymundan. På min avdelning diskuterar vi att det i grund och botten handlar om trygghet, har du inte den så mister du det andra. Barnen måste få tryggheten och den får dem genom relationerna, förskollärarna måste därför skapa ett band till barnen för att kunna utveckla lärandet” (Stina)

Utifrån ovanstående citat från en informant kan det kopplas till den del av dialogfilosofin som benämner kunskapandet bygger relationer, alltså jag till det relationen. Intervju svaren tolkas också utifrån att vi idag lever i ett samhälle där barnen växer upp i ett mer multimodalt samhälle och där det nu är ännu viktigare med de dagliga mötena barn och förskollärare och barn och barn emellan och där det behöver fokuseras mer på att få med jag till du relationen. Vid en fråga om hur informanterna definierade kunskap uttryckte en av dem:

”När det gäller lärande anser jag att barnen lär sig omedvetet hela tiden. Men när det gäller kunskap anser jag att det mer finns i skolan. Lärande i förskolan är allt vi är med om från att torka sig själv i rumpan till att experimentera, när man lärt sig det leder det till en kunskap och en inblick i att det här kan jag.” (Anna)

Siv beskriver lärande utefter barns tankar där trygghet ger trivsel och lärande. *Susanne* anser att det är bra att lära både enskilt och i grupp, och barnet är lika kompetenta oberoende av vad. Intervjuerna visar på förskolläraernas funderingar gällande hur de ska bemöta det individuella barnet när de har olika förhållningssätt och olika tolkningar av läroplanen och ändå kunna mötas på vägen.

5.1 Sammanfattande analys

Utifrån Nordströms tolkning (2013) av Bubers dialogfilosofi och begreppen jag/det och jag/du görs en sammanfattande analys av intervju svaren.

En del förskollärarna trycker på vikten av begreppet (jag/det) med koppling till begreppet (jag/du).

” När det gäller lärande anser jag att barnen lär sig omedvetet hela tiden i samspel med andra. Men när det gäller kunskap anser jag att det mer finns i skolan. Lärande i förskolan är allt vi är med

om från att torka sig själv i rumpan till att experimentera, när man lärt sig det leder det till en kunskap och en inblick i att det här kan jag.”

En del förskollärarna menar att Jag/du begreppet är viktigare än jag/det begreppet

”Mötets potentialer bygger inte på kunskap utan på den person och de värderingar den individuella individen besitter.”

”För mig är relationer med positiv karaktär viktigt. För att få uppleva dessa relationer krävs det att man som pedagog är positiv utåt. Det är viktigt att skapa bra relationer för har man bra relationer till sina fröknar så har man också bättre förutsättningar att utvecklas och bli positivare och gladare och helare tror jag.”

En del förskollärare anser att jag/det begreppet borde samspela med jag/du begreppet, dock menar det att jag/det begreppet tar överhand.

”I dagens samhälle läggs fokus på kunskap istället för relationer som för mig är grund och botten när det handlar om barns trygghet, är barnen inte trygga så kan de inte lära, då försvinner själva lärandet i sig.”

Utifrån vår tolkning av resultatet finns en obalans i svaren där antingen jag/det begreppet eller jag/du begreppet tar överhand. Med andra ord finns en obalans mellan det sociala mötet och kunskapandet. Avslutningsvis med hänvisning till Nordström (2013) och vårt resultat kan man som förskollärare inte enbart vara medmänniska utan kunskapsram och inte heller som förskollärare enbart fokusera på kunskapsutveckling utan det men mänskliga, det vill säga den pedagogiska verksamheten behöver ha en förskollärare med en förhållningsätt som inkluderar både medmänsklighet och kunskapande.

6. Diskussion

6.1 Metod diskussion

Vår studie har utgått ifrån intervjuer och från början även observationer. Valet blev att intervjua 5 förskollärare som arbetar i verksamheten med barn åldern 1-6år. Två av dessa förskollärare var provinformanter. Att vi från början valde att ha både observationer och intervjuer berodde på vår tro att det var den bästa metoden för att få ett sanningsenligt resultat i vår studie. Dock upplevdes det att observationerna inte gav grunden för det material vi sökte. Barngrupperna var små då tiden omfattades av sportlov och vi kunde inte studera mötet som vår studie syftade till. Detta kan även bero på vår oerfarenhet och obekvämheter med observationsmetoden. Vårt fokus föll därför på de intervjuer som utförts. Provintervjuerna gav tillräcklig empiri och gjorde oss tryggare i vårt tillvägagångssätt av kommande intervjuer. Då våra provintervjuer gav relevant empiri valde vi även att använda dessa i resultatet. Hade ett större urval funnits är vi medvetna om att resultatet kunnat se annorlunda ut.

6.2 Resultatdiskussion

Resultatet visar förskollärarnas uppfattningar gällande att små barngrupper innebär färre relationer barn emellan men också förskollärare emellan. Informanterna uttrycker dock att de upplever ett lugnare klimat och annorlunda lärande då de arbetar i mindre grupper. Resultatet kan kopplas till Rosenqvist (2014) som nämner att i små barngrupper finns det ett mer avspänt klimat och det utvecklas en djupare relation barn och förskollärare emellan. Rosenqvist instämmer även med vårt resultat att det uppstår färre relationer barn emellan. I stora barngrupper upplever informanterna miljön som stressigare, mindre relationsskapande mellan barn och förskollärare, men mer relationsskapande mellan barn och barn. Rosenqvist (2014) menar utifrån sin studies resultat att i stora barngrupper blir det en kamp om förskollärarens uppmärksamhet men dock djupare relation barn emellan. Det vill säga att det finns både positiva samt negativa aspekter i stora respektive små barngrupper. Det är ur vilket perspektiv och vilka teorier de arbetar utifrån som spelar roll för utvecklandet och innehållet i grupperna. Det svåra är enligt oss att försöka hitta det positiva och arbeta vidare på det och inte poängtera det negativa. Ett exempel som en av informanterna i resultatet

berättade om, skulle kunna vara att blanda barnen i grupperna så att de ibland är i stor grupp och ibland i en liten beroende på syftet med dagens aktiviteter.

Informanterna upplever en problematik gällande kopplingen mellan förskolans innehåll och barns intresse. Resultatet visar att förskolans innehåll ska vara för barns bästa, dock måste detta innehåll vara rimligt och anpassade till aktuell barngrupp, alla barn ska erbjudas samma möjligheter inom förskolans väggar. De menar att detta är ett samhällsligt problem och något som de inte kan påverka.

Samhället och resultatsvaren visar på en hög förväntning av kvalitet på förskolan genom läroplan, utbildning och utformning av dokumentationer. Kraven blir höga på förskollärarna som ibland inte kan utföra ett arbete i enlighet med läroplan och målsättningar, då tid, barnantal och dokumentationskrav ökar (Mårdsjö, 2004). Utifrån de svar vi fått i resultatet är vår uppfattning att inom förskolans väggar är det förskollärarna som har makten över innehållets förutsättningar och hinder, dock är vi väl medvetna om att detta styrs av en ännu högre makt det vill säga samhället. Vår fråga blir då ser och utnyttjar förskollärarna denna makt och möjlighet som ges till att skapa förändring eller vill de fortfarande ha färdiga mallar att arbeta efter för att underlätta den arbetssituation de sitter i. Kanske är det så att motivationen hos förskollärare försvinner i alla dessa krav och förväntningar och det blir lättare att inte ändra och förändra utan luta sig mot gamla metoder. Vårt resultat kan kopplas till att förskolan idag ses ur många ögon som en skolförberedande intuition, vilket gör att relationer och dess trygghet kommer i skymundan gentemot den kunskapssyn samhället har. Aspelin (2013) ser problematiken och menar att finns inte trygghet, lugn och givande möten blir barnet stressigt och mindre mottaglig för kunskap. Mårdsjö (2004) trycker också på problematiken med stora barngrupper, förväntningar från samhället och verksamhetens krav som hinder i de relationer barn och förskollärare mellan. Även Williams, Sheridan & Pramling Samuelsson (2000) menar att den sociala relationen är viktigast oavsett storlek och sammansättning. De menar precis som vårt resultat visar att det är förskollärarens förhållningssätt som har en betydande roll mer än själva barngruppen. Vår uppfattning är att dessa argument är grunden till att de personliga relationerna försvinner och kunskapsmålen fokuseras. Kunskap är samhällets ledord och kunskapen ska ständigt förbättras och utvecklas. Därför bestämmer politiker att kunskapen ska fokuseras i tidig ålder vilket leder enligt oss till att relationer och möten mellan individer inte längre ska uppmärksammas på samma sätt som tidigare. Det är hela tiden en ständig kamp mellan olika länders statistik på mätning av kunskapsbaserad fakta istället för som vår uppfattning i relation till dialogfilosofin menar att det viktigaste är att koncentrera sig på individers känslor, upplevelser och unik i samspel med kunskap.

Barn idag tillbringar enligt informanterna mycket tid på förskolan och det är av stor betydelse att förskolan ger dessa barn viktiga möten och relationer att bygga sitt jag på. Det står i förskolans läroplan att förskolan ska vara ett komplement till hemmet (Skolverket, 2010) men utifrån analys av resultatet upplevs det istället utifrån vår tolkning att hemmet blivit ett komplement till förskolan för en del barn. Där förskolan utgör den trygga punkten i barns tidiga levnadsår. Därför trycker Fabian (2002) på de viktiga relationerna då barnen genomgår så kallade övergångar i sin vardag. Detta kan även utläsas i intervjuvaren där övergången från hemmet till förskolan, mellan småbarn avdelning till större avdelning och mellan större avdelning upp till skolan upplevs betydelsefulla. Dessa övergångar anser vi i enlighet med Fabian kräver engagemang från förskollärarnas sida för att skapa betydelsefulla möten som utvecklar en trygghet för barn. Informanterna i vår studie är väl medvetna om betydelsen av mötet och den speciella relation mötet ligger till grund för. De anser att de inser mötets värde och arbetar aktivt med att utveckla positiva möten på förskolan varje dag.

Lenz Taguchi och Dahlberg (1994) trycker på vikten av kommunikation, dock talar de om den digitala kommunikationen med vilket vi ser en stor problematik i gällande relationer. I dagens digitala samhälle och utifrån egna erfarenheter upplevs problematiken med att de sociala relationerna försvinner i takt med att individen blir mer multimedial. Barnens mänskliga relationer åsidosätts då de växer upp i en vardag där dator, ipad m.m styr strukturen på vardagen. Informanterna menar att ett fungerande arbetslag är en viktig grund för att tillsammans kunna skapa betydelsefulla relationer till barnen där kommunikation i mänsklig dialog är viktig. Detta gör att vår medvetenhet gällande de digitala verktygens påverkan på mötets relationer blir tydligare då vi ser i verksamheterna att barns dras mer till den digitala världen än den mänskliga kontakten. I vårt resultat finns en inblick i att samhället har ingått en stor förändring då det multimediala tar mer och mer plats i utvecklingen och lärandet, istället för att som Buber menar värna om dialogen och det relationella mötet. Samhälle har dock börjat inse denna problematik då forskare på senare tid börjat undersöka om det sociala mötet och dess påverkan på individen. Avslutningsvis kan vi konstatera att resultatet visar att det inte är barngruppen och innehållet som är viktigast utan ett förhållningssätt som innehåller jag/det och jag/du relationerna. Förskollärarna visar dock på svårigheterna att i deras verksamhet innefatta båda dessa delar i samspel.

6.3 Fortsatt forskning

Då det uppkommit mycket om barngruppens storlek i enlighet med det sociala mötet har det också uppkommit en del om förskollärarnas förhållningssätt och hur de ser sig själv bära ansvaret för att det betydelsefulla mötet sker och hur relationer skapas. Vi har i studien fokuserat på förskollärarna och inte på barnen. Till vidare forskning är önskan att gå djupare in i hur relationerna ser ut och hur relationerna skapas mellan barn i den dagliga verksamheten ur barns perspektiv. Förskollärarna i denna studie lyfter faktorer som miljö och stress vilket enligt dem påverkar relationer i förskolan, detta vore även intressant att fördjupa sig i.

7. Sammanfattning

Studien behandlar det sociala möte som sker dagligen mellan förskollärare och barn samt barn och barn. Studien lyfter verksamma förskollärares tankar gällande detta möte och de olika påverkningsfaktorer som finns. Valet grundas på intentionen att finna förskollärares tankar och känslor gällande ämnet och utifrån våra tolkningar finna svar och förklaringar på studiens frågeställning. Syftet med studien var att skapa en förståelse för hur förskollärare ser på det sociala mötets förutsättningar och betydelse i förskolan. Utifrån syftet har följande frågeställningar ställts:

- Hur beskrivs mötet mellan förskollärare och barn och mellan barn och barn?
- Vilken betydelse anser förskollärarna att gruppstorlek och innehåll har på mötet i förskolan?

I studien har en kvalitativ metod använts med intervjuer som tillvägagångssätt för insamling av data. I analysen av insamlad data användes Rita Nordströms tolkning av Bubers dialogfilosofi som innehåller två förhållningssätt. Relationen jag till det, alltså relationen till kunskapandet och relationen jag till du, alltså relationen till medmännisklighet. Utifrån analysen visar studiens resultat att förskollärares intentioner är liknande, men deras tillvägagångssätt är annorlunda i att möta varje barn. De vill alla arbeta utifrån relationer i enlighet med lärande och bygga upp en trygghet för barnen. Antalet barn i barngruppen påverkar enligt informanterna deras arbete på förskolan, dock inte deras förhållningssätt. De menar att de är medvetna om hur de vill arbeta och varför, men påverkas av barngrupp, samhällets förväntningar på verksamhetens resultat samt sammansättning av personalgrupp. Informanterna menar att kunskapsinnehållet är större än omsorgsbiten i dagens förskolor, detta tar bort barns trygghetsbyggande och förstör för vidare utveckling. I studiens diskussion diskuteras samhällets höga krav och förväntningar på barn och förskollärare idag, vilket är anledningen till att skapa en miljö där alla individer kan mötas. Mötets potentialer visar en strävan att utveckla trygga och lärorika stunder för varje barn dock visar studien att många andra faktorer spelar roll för att relationer och möten ska utvecklas till något positivt. Avslutningsvis syftar studien till att väcka diskussioner hos förskollärare gällande deras förhållningssätt, barngruppernas storlek och förskolans innehåll.

Referenslista

Ackesjö, Helena & Persson, Sven. (2014). Barns erfarenheter av sociala gemenskaper i övergångarna till och från förskoleklass. *Pedagogisk Forskning i Sverige*. 19 (s 5-30).

Aronsson, Lena (2006). *Bedömning i förskolan*. Stockholm: Symposium. Stockholms universitet http://www.andrasprak.su.se/polopoly_fs/1.84025.1333710245!/menu/standard/file/2006_2_Aronsson.pdf [hämtat 2015-03-26]

Aspelin, Jonas & Persson Sven (2011). *Om Relationell Pedagogik*. Stockholm: Gleerups.

Aspelin, Jonas (2013). *Relationell specialpedagogik - i teori och praktik*. Kristianstad: Kristianstad University Press. <http://hkr.diva-portal.org/smash/get/diva2:633279/FULLTEXT01.pdf> [hämtat 2015-03-26]

Asplund Carlsson, Maj & Pramling Samuelsson, Ingrid (2003). *Det lekande lärande barnet i en utvecklingspedagogisk teori*. Stockholm: Liber.

Bergeling, Ann-Sofie (2001). *"Du och jag, fröken!" – pedagogiska möten mellan barn och vuxna på fyra daghem*. Lic.-avh. Linköping: Linköpings universitet.

Berntsson, Paula (1999). Förskolans läroplan och förskolläraryrkets professionalisering. *Pedagogisk Forskning i Sverige*. 4(2), ss. 198–211.

Dahlberg Gunilla, Moss Peter & Pence Alan (2002). *Från kvalitet till meningsskapande: postmoderna perspektiv – exemplet skolan*. Stockholm: Liber.

Dahlberg, Gunilla & Lenz Taguchi, Hillevi (1994). *Förskola och skola - Om två skilda traditioner och om visionen om en möjlig mötesplats*. Stockholm: Liber

Fabian, Hilary. (2002). Empowering children for transitions in early years: Debating Continuity and Progression for children in early education. Fabian, Hilary & Dunlop, Aline-Wendy (red.) *Transitions in the early years*. London: Routledge/Falmer

Gegen, Kenneth J. (2009). *Relational Being: Beyond Self and Community*. Oxford: University Press.

Lenz Taguchi, Hillevi (2000)

Mårdsjö, Ann-Charlotte (2004). *Kvalité i förskolan relaterat till strukturella förutsättningar*. Rapport 2004:11 Projekt Barn och ungdomars bästa. Linköping: Linköpings Kommun.

Nordström-Lytz, Rita (2013). *Att möta den andra. Det pedagogiska uppdraget i ljuset av Martin Bubers dialogfilosofi*. Avh. Åbo Akademi

Persson, Sven (2008). *Forskning om villkor för yngre barns lärande i förskolan*. Vetenskapsrådets rapportserie 11:2008. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Pramling Samuelsson Ingrid, Williams, Pia & Sheridan, Sonja (2000). *Barns samlärande – en forskningsöversikt*. Stockholm: Liber.

Pramling Samuelsson, Ingrid, Williams, Pia & Sheridan, Sonja (2015) Stora barngrupper i förskolan relaterat till läroplanens intentioner. *Nordisk Barnhageforskning*. VOL. 9(7) p. (s 1-14)

Roos, Carin (2014) Att berätta om små barn – att göra en minietnografiskstudie. Löfdahl, Annika, Hjalmarsson, Maria & Franzén, Carin (red). *Förskollärares metod och vetenskapsteori*. Stockholm: Liber.

Rosenqvist, Annika (2014). *Förskollärares beskrivning av barngruppens storlek i förskolan* Lic-avh, Göteborg: Göteborgs Universitet.

Sheridan, Sonja. & Pramling Samuelsson. Ingrid (2009). *Barns lärande: Fokus i kvalitetsarbetet*. Stockholm: Liber.

Skolverket (2010). *Läroplan för förskolan (lpfö98): reviderad 2010*. Stockholm: Skolverket.

Skolverket (2012). *Allmänna råd med kommentarer för pedagogisk omsorg*. Stockholm: Skolverket.

Vetenskapsrådet (2011). <http://codex.vr.se/texts/HSFR.pdf> [hämtat 2015-02-04] Stockholm: Vetenskapsrådet.

Bilaga 1

Frågeformulär

- Hur länge har du arbetat som pedagog och på förskolan?
- Med vilken åldersgrupp arbetar du?
- Trivs du på arbetsplatsen?(med barn, personal)
- Hur många inskrivna barn har ni på avdelningen?
- Hur resonerar du över hur en önskvärd gruppstorlek är på förskolan och varför?
- Hur anser du att barngruppens storlek påverkar relationerna?
- Trivs du på arbetsplatsen?(med barn, personal)
- Hur uppfattar du att arbetssituationen påverkas beroende på barngruppsstorlek och personaltäthet?
- Vilka möjligheter ges i verksamheten för samspel och kommunikation barn och förskollärare emellan?
- Vilket förhållningssätt har du som förskollärare till barnen?
- Kan du berätta om en situation där du upplevt ett vardagligt möte med barn som lett till en vidare utveckling?
- Är det något mer du vill ta upp gällande lärande, samspel och barngruppens storlek vi inte redan tagit upp?